ՏԱՍՆ ԵՒ ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ». կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ՀԱՅՐԱՊԵՏ ԵՒ ՄԻՆԱՍ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆՑՆԵՐԸ սրտի ցաւով յայտնելով իրանց հօրեղբօր ՊՕՂՈՍ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆՑԻ մահը, խնդրում են բարեկամներին և ծանօթներին շնորհ բերել հանգուցեալի ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ, որը կը կատարվի վաղը, ամսիս 24-ին, սուրբ պատարագից յետոյ, Մողնու սուրբ Գէորգ եկեղեցում: 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Վնասակար սովորութիւն. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Իտալիայի ազդեցութիւնը արևելքում. Նամակ Ֆրանսիայից. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Նամակ Պարսկաստանից.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՎՆԱՍԱԿԱՐ ՍՈՎՈՐՈՒԹԻՒՆ

Ողորմութեամբ ապրելու սովորութիւնը թիւրքահայերի հին սովորութիւնն է:

Վերջին քսան, քսան և հինգ տարվայ պատմութեան ընթացքում, թիւրքաց հայերը, սկսած Կ. Պօլսից մինչև Վան և Էրզրում, անդադար ձեռք են մեկնել ռուսահայերին և առհասարակ օտար երկիրների հայերին՝ ողորմութիւն խնդրելով և իրանց այդ հին և վնասակար սովորութիւնը շարունակում են մինչև այսօր: Տարիները անցնում են տարիների ետևից, հին սերնդի տեղ առաջ է գալիս նոր սերունդ, բայց այդ նոր սերունդն էլ շարունակում է հների սովորութիւնը, և ամեն անգամ, մի մեծ թէ փոքր կարիք ունեցած ժամանակ, թիւրքահայը դիմում է ողորմութեան, դիմում է ուրիշ տեղեր, օտար երկիրներ:

Ողորմութեամբ ապրելու զգացմունքը խեղդել է թիւրքահայի մէջ ինքնօգնութեան զգացմունքը:

Չը կայ մի փաստ, չը կայ ոչ մի դէպք, որից երևար, թէ թիւրքահայը նեղ րօպէներին յոյս է դրել իր սեփական ուժերի և միջոցների վրա, և չէ ուզեցել դիմել ուրիշներին:

Հարկաւոր է եղել վերանորոգել մի որ և է ազգային շինութիւն,—թիւրքահայը արտասուքը աչքերին դիմել է օտար երկիրների հայերին:

Հարկաւոր է եղել մի որ և է նշանաւոր մարդու վրա արձան կանգնեցնել,—թիւրքահայը դիմել է օտար երկրի հայերի ազգասիրութեանը և առատաձեռնութեանը:

Հարկաւոր է եղել օգնել իր քթի տակ ընկած թշուառ հրկիզեալներին,—թիւրքահայը էլի դիմելով հազարաւոր մղոններով հեռու գտնվող երկիրներին, մոռանալով որ այդ թշուառ հրկիզեալներին անմիջական օգնութիւն է հարկաւոր:

Հարկաւոր է եղել մի կտոր սև հաց տալ սովամահ գիւղացուն, սովից մեռնող հայրենակցին,—նոյն թիւրքահայը՝ առանց մտածելու, որ քաղցած փորն ամիսներով չէ կարող սպասել, էլի դիմել է օտար երկիրներ՝ գոչելով «ողորմութիւն արէք անտուն, քաղցած թիւրքահային»:

Բայց միթէ մի-մի թւելով կը վերջանայ այդ բոլորը. աղքատանոցը կարօտութիւն ունի, դըպրոց պէտք է շինել, հիւանդ դերասանին պէտք է օգնել, թէ որ և է հասարակական ձեռնարկութեան պէտք է նպաստել,—միշտ ու անդադար թիւրքահայերն իրանց աչքերը դարձնում են դէպի ուրիշ երկիրների հայերը....

Մէկ անգամ, երկու անգամ, տասն անգամ, և ահա ողորմութիւն խնդրելու այդ տեղ սովորութիւնը դարձել է մի անջնջելի պատմական յատկանիշ, որը գրված է թիւրքահայի ճակատին:

Ողորմութեամբ հասարակութիւն չէ կարող ապրել, ողորմութիւնը հասարակական ցաւեր չէ կարող բուժել:

Եթէ թիւրքահայերի այդ յ ա տ կ ա ն ի շ ը օտար տեղերի հայերի կոպէկները միայն կլանէր և ուրիշ հետևանքներ չունենար,—այն ժամանակ մենք կասէինք. «Եղբօրն օգնել ամեն մարդու պարտքն է, թող տան»: Բայց ցաւը նրանումն է, որ միշտ և ամեն ժամանակ ողորմութեան դիմելու, օտարի դուռը գնալու սովորութիւնը մեռցրել է այդ ժողովրդի մէջ իր նիւթական ցաւերը իր սեփական ուժերով բուժելու զգացմունքը

Խ. Մ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԱՆՁԱԿԻՑ մեզ գրում են. «Եղանակը մեղմանում կատարելապէս գարնանային էր. սակայն այս օրերս չոր քամի փչելուց յետոյ, սկսեց ձիւնախառն անձրև գալ և տևեց մի քանի ժամ: Դրանից յետոյ նորից սկսվեցան գարնանային օրերը. պտղատու ծառերը սկսեցին ծաղկել»:

—

ԲԱԹՈՒՄԻՑ մեզ գրում են, որ քաղաքի փողոցների մեծ մասը, բացի գլխաւոր փողոցներից, շատ անմաքուր են պահվում: Թղթակիցն ասում է որ ներկայ մարտ ամսի ընթացքում եղանակը շատ փոփոխական է եղել Բաթումում. մի օր տաք է լինում, այնուհետև յանկարծ սկսում է ցուրտ քամի փչել և ձիւնախառն անձրև գալ:

—

Մեզ գրում են ԱՂՍՏԱՖԱՅԻՑ հետևեալը. «Ձմեռվայ ամիսներում, երբ Երևանեան ճանապարհը սաստիկ ձիւնի պատճառով տեղ տեղ գոցվում է և երթևեկութիւնը մի քանի օրով ընդհատւում, ապրանք բերող ֆուրգոնչիները, որոնք պարտաւորվել են գիտեք 7 օրում Երևանից այստեղ ապրանք հասցնել, շատ անգամ ուշանում են: Այդ տեսակ դիպուածներում «Надежда» ընկերութիւնը լիովին չէ վճարում ֆուրգոնչուն հասանելի վարձը: Սակայն ֆուրգոնչին մեղաւոր չէ: Նոյն իսկ երկաթուղին, որը նոյնպէս պարտաւորվում է որոշեալ ժամանակում տեղ հասցնել ապրանքը, հրաժարվում է որ և է վնասներ վճարել ապրանքատիրոջ, եթէ ուշանալը իրանից անկախ պատճառով է եղել, օրինակ եղած խոր ձիւնի, հեղեղի պատճառով, և այլն: Ուրեմն ինչի նոյն իրաւունքներով չը պէտք է օգտվի և ֆուրգոնչին, որը բնութեան մէջ պատահած յանկարծակի փոփոխութիւնների պատճառով նոյնպէս ստիպված է ուշանալ ճանապարհում»:

—

ՄԵԼԻՏՕՊՕԼԻՑ մեզ գրում են. «Անցեալ փետրվար ամսի 27-ին, տեղիս հայ սիրողները ներկայացում տուեցին քաղաքիս հայոց ծխական ուսումնարանի օգտին: Ներկայացրին Տէր-Աբրահամեանցի «Քյատ» պիէսան, տեղական բարբառով, և մի ռուսերէն վօդևիլ: Թէև պիէսան շատ թոյլ գրուածք է, բայց խաղը ընդհանրապէս լաւ անցաւ և սիրողները, չը նայելով որ առաջին անգամն են բեմ դուրս գալիս, խղճմտաւոր կերպով կատարեցին իրանց դերերը: Դահլիճը լի էր թէ քաղաքիս և թէ մօտակայ տեղերից եկած երկու սեռի հայ հանդիսականներով: Ներկայացումից զուտ արդիւնք գոյացաւ 100 րուբլի, որը և յանձնվեց ուսումնարանի հոգաբարձութեանը»:

—

ԳԱՆՁԱԿԻՑ մեզ գրում են. «Մարտի 10-ին, երկու ընկերներ երեկոյեան ժամը 11-ին իրանց ծանօթների մօտից տուն վերադառնալու ժամանակ, ճանապարհին սկսում են իրար մէջ կռւել և ապա ընկերներից մին դաշոյն հանելով միւսին

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Թէհրան, 4 մարտի

Որքան որ Պարսկաստանի մթնոլորտը թմրեցուցիչ է և կեանքը միակերպ, բայց և այնպէս Արևելքի այս ամենահին և մաշվող պետութեան մէջ երբեմն երբեմն տեղի են ունենում ուշադրութեան արժանի երևոյթներ, որոնց վրա կանգ առնելը անհրաժեշտ է: Ուշադրութեան արժանի գլխաւոր խնդիրներից մինն այն է, որ վերջին երկու տարիների ընթացքում Պարսկաստանը նուաճվում է եւրոպացիների անտեսական տիրապետութեան տակ: Շահի Եւրոպայից վերադառնալուց յետոյ եւրոպացիները, գլխաւորապէս անգլիացիները, ձեռք են բերել 46 տեսակ կօնցէսիաներ երկրի արդիւնահանութեան և վաճառաշահութեան վերաբերմամբ: Պարսկական կառավարութիւնը աջ և ձախ շռայլում է մենաշնորհներ անգլիացիներին որպէս դրամական նուէրների, փէշքէշների փոխարէն: Նա նմանում է այն երեխային, որ մի քանի պսպղուն խաղալիքներից հրապուրված, ձեռքից բաց է թողնում իր հացը...: Երկաթուղիների, ձիաքարշ կառքերի, օմնիբուսների, այն է հաղորդակցութեան միջոցների, բոլոր ճանապարհների, տելեֆոնների, էլեկտրական և գազային լուսաւորութեան, բոլոր հանքերի արդիւնագործութեան, ծխախոտի, խմիչքի ակցիզի և այլ ուրիշ շահագործական ձեռնարկութիւնների մենաշնորհները տրված են եւրոպացիներին, այնպէս որ շուտով, մի քանի տարիներից յետոյ, Պարսկաստանը եւրոպացիների անտեսական գերին պիտի դառնայ: Մենաշնորհներ ձեռք բերելուն մէջ մրցում են եւրոպացիները. յաղթութիւնը տանում է շատ փող վճարողը և գլխաւորապէս Անգլիայի և Աւստրիայի հրէաները: Ռուսներից միայն մի անձ, այն ևս հրեայ դարձեալ, Պօլեակով, աջողել է առ այժմ ձեռք բերել լուցկու մենաշնորհը, այսինքն նա շինել է լուցկու գործարան և ամբողջ Պարսկաստանը նրանից պիտի առնի լուցկին (ծծմբավառ): Բոլոր այդ ձեռնարկութիւնների մէջ, որոնց միակ նպատակն է—քամել և ծծել այս թշուառ երկրի մնացած հիւթերը—ուշադրութեան արժանի են երկուսը, որոնցից սպասվում է վաճառականութեան ծաղկելը և զարգացումը, այն է այսպէս կոչված «Շահնշահի բանկը», որ բացել է «Րէյտէրը» «Bank Imperial of Persia» անունով և որի գլխաւոր կառավարիչներն են հրէաները և «ճանապարհների ընկերութիւնը», որի նպատակն է Պարսկաստանի բոլոր քաղաքները կապել խճուղի և բանուկ ճանապարհներով պարսկական ծոցի, ուրեմն Ովկիանոսի և Եփրատ գետի հետ Քարուն գետի միջոցով: Սակայն դժբաղդաբար, բանկը փոխանակ ժողովրդեան փոխառութեան և փոխանակութեան դիւրին միջոցներ հայթայթելու, պարզապէս դարձել է մի վաշխառու հաստատութիւն և առաջվայ խոստացած 8%-ի փոխարէն սկսել է առնել 15%: Միակ օգտաւէտ հաստատութիւնը, որ խոստանում է մեծ զարկ տալ Պարսկաստանի վաճառականութեան Եւրոպայի հետ, իսկ մահացու հարուած Ռուսիայի վաճառականութեան, «ճանապարհների ընկերութիւնն» է: Այնտեղ, որտեղ Տիգրիս գետի մէջ է թափվում Քարուն գետը, մի փոքր քաղաք կայ «Մուհամմարայ» անունով, որ այժմ փոխվել է նաւահանգստի. այդ քաղաքից նաւը 16 ժամում գալիս է պարսից հին քաղաք Ախվազը, որ այժմ կոչվում է «Նասրէդդինի նաւահանգիստ»: Այդտեղից ցամաքով կարելի է գալ Շուշտեր, Դեզֆուլ, Խօրամաբադ, Բուրճերդ, Սուլթանաբադ, Ղում և Թէհրան: Ահա այդ գծի վրա անգլիացիք պիտի շինեն շօսէ և արդէն սկսել են և երբ շինվի, Ախվազից Թէհրան կարաւանը կը գայ 18—20 օրում, մինչդեռ առաջ 3—4 ամսում հազիւ էր գալիս: Այդ ճանապարհի կարևորութիւնը ակներև է: Եթէ այժմ Եւրոպայից—Անգլիայից, Ֆրանսիայից, Աւստրիայից, ապրանքը ճանապարհվում է Տրապիզոնի վրայով և յետոյ տրանզիտով Էրզրումի, Խոյի վրայով և այդքան երկար ճանապարհից յետոյ, ահագին վարձ (քրէհ) վճարելով, եւրոպական ապրանքը կարողանում է իր գնով մրցել ռուսական ապրանքի հետ, որի փոխադրութեան ծախսը անհամեմատ շատ քիչ է բռնում, ուրեմն որքան էժան կերպով պիտի ծախվեն նոր ճանապարհով եկած ապրանքները, երբ փոխադրութեան ծախսը շատ թեթև պիտի նստի:

Հաշւել են, որ նոր ճանապարհով լինելի փոխադրութիւնը 4 անգամ աւելի էժան պիտի նստի, քան Տրապիզոնի տրանզիտային փոխադրութիւնը: Այդ նոր ճանապարհը պիտի կերպարանափոխի ամբողջ Պարսկաստանի առևտրական և անտեսական վիճակը և ռուսական ապրանքը պիտի բոլորովին արտաքսվի Պարսկաստանի բազարից, եթէ Ռուսաստանը նոր միջոցներ չը խորհի իր ապրանքի գինն էժանացնելու:

Սակայն պարսկական ժողովուրդը շատ հաշտ աչքով չէ նայում այդ նորեկների և փոփոխութիւնների վրա. նա թշնամական դիրք է բռնել և քիչ քիչ սթափվելով իր դարևոր թմրութիւնից, սկսել է ընդդիմութիւն ցոյց տալ: Այդ ընդդիմութիւնը արտայայտվում է նրանում, որ պարսիկ վաճառականները կազմում են ակցիօներական ընկերութիւններ և մրցում են «կայսերական բանկի» հետ: Մի մասն ևս փորձեց բողոքել Շահին այդ մենաշնորհների դէմ, մասնաւորապէս ծխախոտի մենաշնորհի դէմ:

Ժողովուրդը դեռ իր յոյսը չէ կորցնում, որ մի օր զարշելի Փրէնկների տիրապետութեան վերջ կը դրվի: Նրա յոյսը հոգևորականութեան վրա է, որը, որքան և թուլացած, որքան և իր նախկին զօրութիւնից ընկած, բայց դարձեալ մի մեծ ուժ է ներկայացնում: Իբրև ապացոյց կը բերեմ հետևեալ դէպքը: Շուտով, այն է ամսիս 9-ին, լինելու է պարսիկների նօվրուզ տօնը: Այդ տօնին Շահը նստում է գահի վրա և բոլոր աւագները, բոլոր մեծամեծները, խաները, նահանգների կառավարիչները, շահզադաները և ցեղապետները գալիս են «սալամի», այն է երկրպագութեան, ի նշան հպատակութեան և գահերէցութեան: Բայց մահմեդական հոգևորականութիւնը չէ մասնակցում այդ արարողութեան:

Արդ. պաշտօնապէս գալ «սալամի», այդ կը նշանակէր միւսների պէս հպատակութիւն յայտնել, ուստի հետևեալ միջոցն է հնարված: Տօնից մի ամիս առաջ Շահն ինքն անձամբ այցելութիւն է գնում մուշտէյիդներին և ազդեցիկ հոգևորական պետերին: Նրանք ևս, իբրև լոկ քաղաքավարական պարտաւորութիւն, փոխադարձ այցելութիւն են անում Շահին, իր պալատում, տօնի օրը, միայն ոչ «սալամի» պաշտօնական արարողութեան ժամանակ, այսինքն երբ Շահը գահի վրա նստած է, այլ մասնաւոր ունկնդրութեան (audience) մէջ: Այդ կօմպրոմիսով երկու կողմն ևս յօժար են լինում, միայն փաստն այս է, որ Շահը ստիպված է առաջ ինքն այցելութիւն տալ հոգևորականութեան և ապա ընդունել նրա այցելութիւնը...: Եւ ահա մի քանի օր առաջ Շահն ոտքով կատարեց իր այդ այցելութիւնը Իմամ-Ջումին, որ մի և նոյն ժամանակ իր փեսան է և ուրիշ հոգևորականներին:

«Սալամի» արարողութիւնը, որ կատարվում է տարին մի անգամ, նօվրուզի տօնին, որ պարսիկների ազգային ամենահին տօնն է, կրակապաշտութեան ժամանակից մնացած և աւանդական, անփոփոխ կերպով հազարաւոր տարիներից ի վեր կատարվում է այնպէս, ինչպէս կատարվում էր Քսերքսէսի և Դարեհի ժամանակ, խիստ

տեղն ու տեղը սպանում է: Ապա չարագործը անյայտանում է, սակայն քանի մի օրից յետոյ գտնվում և բռնվում է»:

—

Ստացանք հայոց հրատարակչական ընկերութեան լոյս ընծայած Ֆերդինանդ Շմիդտի «Նուլ և Դամայեանթի» հնդկական առակը, որը գերմաներէնից թարգմանել Յովհաննէս Լալայեանց: Գրքոյկի գինը 20 կոպէկ է և վաճառվում է Թիֆլիսի կենտրոնական գրավաճառանոցում: Տիպը լաւ է և մեր կարծիքով լեզուն բաւական մշակված է:

—

Բժշկապետ Մայսուրեանց տպել է «Нов. Обозр.» լրագրում հետևեալ հերքումը. «Աչքի առաջ ունենալով «Մշակ» լրագրի № 31-ի մէջ յայտնած միտքը, թէ կօխի լիմֆայի սրսկումները Թիֆլիսում ես մ ե ն ա կ եմ անում, անհրաժեշտ եմ համարում յայտնել որ վերոյիշեալ փորձերը ոչ թէ ես մենակ եմ անում,—որ ես իրաւունք էլ չունեմ, ի նկատի ունենալով ներքին գործերի մինիստրի շրջաբերականը, — այլ այդ փորձերը անում է մի յանձնաժողով, որը յատկապէս դրա համար ընտրված է և բաղկացած է 10 անդամներից, որոնց թւում և ես էլ անդամ եմ համարվում: Ցանկացողները որ և է տեղեկութիւններ ստանալու, թող բարեհաճեն դիմել Միքայէլեան հիւանդանոցի մէջ կազմված այդ յանձնաժողովին, և ոչ թէ ինձ, ինչպէս այդ յաճախ պատահում է, հիմնվելով վերոյիշեալ կարծիքի նման լուրերի վրա»:

—

«Моск. Вѣдом.» լրագրին հեռագրում են Պետերբուրգից հետևեալը. «Մինչև այժմ Ռուսաստանում արգելված էր օրինական կերպով որդեգրել իր անհարազատ երեխաներին: Այժմ պետական խորհուրդը վաւերացրեց արդարադատութեան մինիստր Մանասէինի օրինագիծը, որի հիման վրա այժմ կը թոյլատրվի կնոջ և մարդուն օրինական ճանապարհով որդեգրել իրանց անհարազատ երեխաներին, իրար հետ ա մ ո ւ ս ն ա կ ա ն կապ կապելով, եթէ միայն անհարազատ մանուկի ծնվելու րոպէին ոչ հայրը և ոչ մայրը պսակված չէին»:

—

«Кавказъ» լրագիրը հաղորդում է, որ Զատկից յետոյ պ. Բաքրաձէ սարքելու է ԹԻՖԼԻՍԻ մօտ գտնվող Դիդուբէի դաշտի վրա այլ և այլ արշաւներ, ինչպէս օրինակ՝ ձիարշաւ, ուղտերի արշաւ, ջորիների արշաւ և այլն: Մրցում կը լինի և զանազան տեսակ արագընթաց կառքերի մէջ: Պարգևներ կը տրվին յաղթողներին: Կարձակվի և օդապարիկ:

—

Նորերումս թարգմանվեց ռուսերէն լեզուով և հրատարակվեց Պետերբուրգում գերմանացի Մօրից Մէյէրի «Главныя теченія въ современной политической экономіи» վերնագրով գիրքը: Մօրից Մէյէրի այդ գիրքը, որը մեծ աջողութիւն ունեցաւ Գերմանիայում, ծանօթացնում է ընթերցողին այն գլխաւոր նոր հասարակական և տնտեսական վարդապետութիւնների հետ, որոնք ներգործութիւն ունեցան ժամանակակից քաղաքական տնտեսութեան վրա: Ռուսերէն գիրքը թարգմանված է գերմաներէն բնագրի չորրորդ հրատարակութիւնից: Գրքին արժէ 1 րուբլի 50 կոպէկ:

—

ԱՍԽԱԲԱԴԻՑ գրում են: «Ռուսաց մանուֆակտուրային ապրանքների Աւղանիստանում տարածվելը Բուխարայի վրայով՝ նշանաւոր կերպով մեծացել է. իսկ Աւղանիստանից դէպի Բուխարա գալիս են մեծ քանակութեամբ՝ հնդկական թէյ և համեմներ: Ամու-Դարիայի ակունքներից գալիս է անգլօ-հնդկական և աւղանական ապրանք՝ Խիվայի համար»:

—

Շատերին գուցէ յայտնի լինի, որ Էլիզէ Ռեկլիւ երեւելի աշխարհագրի «Ընդհանուր աշխարհագրութիւն» գրքի հրատարակված հատորներում բաւական երեսներ են նուիրված Թիւրքաց Հայաստանին, ռուսաց Հայաստանին, Ատրպատականին և Միջագետքին: Էջմիածնի միաբաններից մէկը ձեռնարկել է Ռեկլիւի աշխատութեան այդ մասերի թարգմանութեանը, որոնք վերաբերում են մեզ և մեր հարեւան երկիրներին: Այս օրերս ստացանք այդ թարգմանութեան մի մասը, որը կրում է հետևեալ վերնագիրը՝ «Արաքսի աւազանը, Ուրմիա լիճը և առաջաւոր Ասիան»: Թարգմանիչը խոստանում է հրատարակել և միւս մասերը, եթէ համգամանքները ներեն: Թարգմանողը ծածկված է «Միւռոն» կեղծ անուան տակ: Գիրքը տպագրված է Էջմիածնի տպարանում, կաթողիկոսի թոյլտուութեամբ: Շատ անգամ ասել ենք և կրկնում ենք. Էջմիածնի միաբանութեան անդամները, եթէ սովորէին, հետաքրքրվէին և աշխատէին, բաւական նիւթ կը տային հայոց գրականութեան, թարգմանելով հետաքրքրական աշխատութիւններ: Փառք Աստուծոյ. միաբանը պատրաստ, հացը պատրաստ, տպարանը, թուղթը ձրի, ազատ ժամանակն էլ բաւական,—ուրեմն ինչն է պակասում այդ տեսակ օգտաւէտ գործերով զբաղվելու: Ցանկանք, որ «Միւռոնը» հետևողներ ունենայ միաբանութեան մէջ:

—

Տեղական ռուս լրագիրները հաղորդում են, որ վեհափառ կաթողիկոսը ուղարկել է Թիֆլիսի դատաստանական պալատի աւագ-նախագահ պ. Գօնչարօվին 1000 րուբլի, նուիրելով այդ գումարը անչափահաս յանցաւորների համար Թիֆլիսում հիմնվելի ապաստարանի օգտին:

—

Բժշկապետ Գասպարեանց յայտնում է «Тифл. Листокъ» լրագրում, որ երիտասարդ Յարութիւնեանց, որը բժշկվում էր Թիֆլիսի Միքայէլեան հիւանդանոցում կօխի մեթօդով, այժմ վախճանվել է: Նրա մահը, բժշկապետի կարծիքով, առաջ է եկել ոչ թէ պատահական պատճառներից, այլ այն պատճառով, որ բժշկվելով կօխի լիմֆայի սրսկումներով, խրոնիկական թոքախտը, որով հիւանդը աւելի երկար կարող էր ապրել, փոխվել է արագընթաց թոքախտի: Այդ դէպքը, Գասպարեանցի կարծիքով, նշանաւոր է թէ այն պատճառով, որ ցոյց է տալիս կօխի լիմֆայի վնասակար ներգործութիւնը հիւանդների օրգանիզմի վրա, և թէ բժշկական վարձատրութեան տեսակէտից, հիւանդանոցի վարձից դուրս: Հիւանդը մի աղքատ գիմնազիստ էր Քութայիսից, և նրա բժշկութեան համար փողը հանգանակութեամբ էր ժողոված:

—

«Новое Обозрѣніе» լրագիրը հաղորդում է, որ օրիորդ Նիկիտա 100 րուբլի է նուիրել Թիֆլիսի մէջ հիմնելի գիշերային ապաստարանի օգտին:

—

Օրիորդ Նիկիտայի չորրորդ կօնցերտը Թիֆլիսի թատրօնում մեծ աջողութիւն ունեցաւ: Ի միջի այլոց օրիորդը երգեց «Не говори» ռուսաց ռօմանսը: Հասարակութիւնը անդադար կրկնել էր տալիս երգչուհուն իր երգած կտորները: Կօնցերտի վերջում հասարակութիւնը կրկին օգևորված ցոյցեր արեց երգչուհուն:

—

«Нов. Обозр.» լրագիրը լսել է, որ օր. Նիկիտա պատրաստում է իր հետևեալ կօնցերտի համար երկու հայոց ռօմանսներ՝ Պէշիկթաշլեանի «Ո՛հ, ինչ անոյշ» յայտնի երգը և Կորգանեանի «Երազ» գեղեցիկ ռօմանսը:

—

Վերջին գումարը, որը մնացել էր մեր խմբագրութեան մէջ Ագամեանի օգտին, այն է 61 րուբլի, այսօր ուղարկեցինք Կ. Պօլիս, իրան Ագամեանի անունով:

—

Պարիզում հայ չքաւոր ուսանողների օգտին տրվող պարահանդէսի առիթով ստացանք Ալէքսանդր Փրիդոնեանցից 5 ր., և Միքայէլ Սափարեանցից 5 ր.: Նախկին փողի հետ ունենք 143 ր. 40 կ.:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԻՏԱԼԻԱՅԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԵՒԵԼՔՈՒՄ

—

Իտալիայի նոր մինիստր-նախագահ մարկիզ Ռուդինին, որը չատ բաներում նախկին մինիստր-նախագահ Կրիսպիի բռնած քաղաքականութեան հակառակ ուղղութեանն է հետևում, ջանում է, որքան հնար է, պակասեցնել պետական այլ և այլ ծախսերը: Օրինակ նա աշխատում է պակասեցնել պատերազմական ծախսերը, մտադիր է պակասեցնել իտալական զօրքերի թիւը Աբիսինիայում և այլն: Այժմ նա վճռել է Թիւրքիայի մէջ վերջերս բացված իտալական վարժարանների թիւն էլ պակասեցնել:

Այդ վարժարանները, որոնք Կրիսպիի ժամանակ իտալիան բաւական մեծ թւով բացել էր տուել Թիւրքիայում, բաւական մեծ գումարներ ծախսելով նրանց պահպանութեան վրա, պէտք է ծառայէին՝ թէ իտալական լեզուն և թէ իտալիայի քաղաքական ու առևտրական ազդեցութիւն Թիւրքիայում տարածելու համար: Եւ որովհետև ֆրանսիական կրօնաւորների վարժարանները վաղուց է արդէն հաստատված էին Թիւրքիայում, տարածելով երկրի մէջ ֆրանսիական կրթութիւն ու քաղաքական ազդեցութիւնը, նրանց հետ մրցելու համար, իտալիան ստիպված էր աւելի էլ մեծ ծախսեր անել իր նորահաստատ դպրոցների վրա: Այդ է պատճառը որ իտալական դպրոցների կառավարիչները հետևեալ միջոցների էին դիմում, աշակերտների չքաւոր դասակարգը իրանց կողմը գրաւելու նպատակով. նրանց դպրոցները համ աւելի չքեղ կերպով էին սարքված, համ դասական պէտքեր էին հայթայթում աշակերտներին, համ էլ մինչև իսկ կէսօրի ճաշը ձրիաբար էին տալիս իրանց սաներին:

Մարկիզ Ռուդինին, որը ամեն ջանք է թափում ամեն տեսակ ծախսեր պակասեցնելու և ամեն բանում խնայողութիւն անելու, ինչպէս լսել են լրագիրները, այսուհետև որոշել է Թիւրքիայում եղած 80 հատ իտալական վարժարանների կէսը միայն պահպանել, այսպիսով աւելի քան 400,000 ֆրանկի տարեկան խնայողութիւն անելով յօգուտ պետական ընդհանուր բիւջէտի:

—

հետաքրքրական է և ես կը նկարագրեմ մարտի 9-ին, երբ կը գնամ հանդիսատես լինելու:

Օրվայ հրատապ խնդիրներից մինն էս Միրզա Մելքում խանի, կամ այժմ պարզապէս Մելքումի և Պօլսի դեսպան Միրզա Մօհսուն խանի խնդիրն է: Այս օրերս Շահը հրատարակեց, որ Լոնդօնի նախկին դեսպան, իշխան Միրզա Մելքում խանը զրկվում է իր բոլոր առանձնաշնորհութիւններից, իշխանական և խանի տիտղոսներից, ռոճիկից և պատւից, մի խօսքով բոլոր քաղաքացիական իրաւունքներից և այսուհետև պիտի նկատվի լոկ իբրև «Մելքում», իսկ Պօլսի դեսպան Շէյխ Մօհսուն խանը զրկվում է իր դեսպանական պաշտօնից: Մի և նոյն ժամանակ Շահը հրամայեց Մելքումի եղբայր Միրզա Իսկանդէր խանին արտաքսել Պարսկաստանից:

Այս կարգադրութեան պատճառը հասկանալու համար, պէտք է մանրամասն բացատրութեան մէջ մանենք:

Միրզա Մելքում խանը Նոր-Ջուղայեցի է, մի հասարակ ընտանիքից: Նրա հայրը, Յակոբ անունով, մահմեդականութիւն ընդունելով կոչվում է Միրզա Եաղուբ, մահմեդականացնում է և իր կնոջը և աղջկան, միայն մայրը, այն է Մելքոնի տատը չէ փոխում կրօնը: Այդ ընտանիքը մեծ բարերարութիւններ է տեսնում Նասրէդդին Շահից: Միրզա Եաղուբը դառնում է հիւպատոս Եգիպտոսում և խան, Մելքոնը ընդունվում է ծառայութեան մէջ, դառնում է Միրզա Մելքոն խան և իր խելքով, ճարպիկութեամբ հետզհետէ մեծամեծ պաշտօններ է ընդունում, մինչև նշանակվում է լիազօր դեսպան Լոնդօնում: Միրզա Մելքոն խան պարսիկների առաջ նկատված էր միշտ ջերմեռանդ մահմեդական, որովհետև ամեն անգամ երբ գալիս էր Պարսկաստան, նա փոխում էր զգեստը, հագնում բուն պարսկական զգեստ, ամեն օր սովորական նամազն ամենայն ջերմեռանդութեամբ կատարում էր, հայերին և քրիստոնեաներին պիղծ էր համարում, բայց հէնց որ դուրս էր գալիս Պարսկաստանից, իրան եւրոպացի էր ցոյց տալիս, ջերմեռանդ հայ, որով և աջողել էր Պօլսում Տատեան ընտանիքից կին առնել: Անգլիայում սկիզբները նա ուրանում էր հայ լինելը, ասելով որ ինքն ծագումով անգլիացի է, և Մելքոն անունը փոխել էր անգլիական «Մալքոլմ» անունի, բայց երբ անգլիացիք, ստուգելով եղելութիւնը արգելեցին նրան այդ անունը գրել, նա այնուհետև միշտ ստորագրում էր «Մելքմ», որպէս զի չը հնչվի հայ «Մելքոն» անունը: Իր վերին աստիճանի ճարպիկ և խորամանկ մտքով նա աջողել էր գրաւել Շահի սէրը և վստահութիւնը մինչև այն աստիճան, որ Շահը բարձրացրեց նրան իշխանական աստիճանի, և կանչեց Թէհրան, Պարսկաստանի վերանորոգիչը լինելու ու յանձնեց օրէնսդրութեան նոր ծրագիր կազմել: Թէև նրան չը յաջողեց այդ, թէև պարսիկ մեծամեծները զգուշացնում էին Շահին, որ նա ոչ մահմեդական է, ոչ քրիստոնեայ, բայց Շահը ուշադրութիւն չէր դարձնում:

Այս անգամ երբ Շահն իր ճանապարհորդութեան ժամանակ Լոնդօն գնաց, Միրզա Մելքոն խան սկսում է խիստ անարգաբար վարվել Շահի մեծ վէզիր Էմին-Սուլթանի հետ: Այդ միջոցին մայոր Թալբօ անունով մի անգլիացի աջողում է Դրումօնդ Վօլֆի միջոցով ձեռք բերել ծխախոտի մենաշնորհը Պարսկաստանում:

Մելքոն խանը մի հեռագիր է խփում ուղղակի Շահին, ասելով որ մեծ-վէզիրի հրամանները չէ կարող ընդունել: Շահը ստիպված է լինում հրաժարեցնել Միրզա Մելքոն խանին պաշտօնից, բայց չը կամենալով փչացնել իր մինչև այդ ժամանակ արած բարերարութիւնները, զրկել իր սէրից, Շահն առաջարկում է նրան Հռոմի դեսպանութիւնը, իսկ եթէ այդ չընդունէ, դարձեալ իր նախկին ռոճիկը միշտ ստանայ: Միրզա Մելքոն խանը թէև առերես հաշտվում է, բայց չէ կամենում գնալ Հռոմ, այլ մտքում դնում է որ և է կերպով ձեռք բերել իր նախկին պաշտօնը:

Նա Լօնդօնում մամուլի միջոցով երեան է հանում պարսից մի քանի պաշտօնեաների գեղծումները:

Շահը տեղեկանալով այդ մասին, խիստ բարկանում է, ասելով, որ եթէ Միրզա Մելքոն խան ճշմարիտ և արդար մարդ է և իմ հաւատարիմ պաշտօնեան էր, ինչու այժմ է երևան հանում իմ առաջ իմ նախարարների գեղծումները, ինչու 20 տարի է լռել, այժմ է լեզուն բացել: Այդ պատճառով հրամայում է նախարարաց ժողովին (մէջլիսը շուրայ, պետական խորհուրդ) դատել Միրզա Մելքոն խանին և պաշտօնանկ անել ու զրկել բոլոր իրաւունքներից: Այդպէս և լինում է:

Պօլսի դեսպան Միրզա Մօհսուն խանն էս պաշտօնանկ է եղել իր գործած սարսափելի անիրաւութիւնների համար պարսիկ հպատակների դէմ:

Քանի որ գրիչս ձեռքս եմ առել, անօգուտ չեմ համարում մի քանի ազգային նորութիւններ էս հաղորդել:

Թէհրանում գտնվում են մօտ 400 տուն հայ, որոնց մեծ մասի պարապմունքը—խմիչք ծախելն է: Հայերն ունեն մի տղայոց, մի օրիորդաց դըպրոց, ընթերցարան և երկու եկեղեցի: Ազգային այդ հաստատութիւնները կառավարելու համար, Թէհրանում հաստատված էր մի տեսակ ազգային վարչութիւն, «Ուսումնասիրաց ընկերութիւն» անունով: Այդ վարչութիւնը, որ ունի իր ընդհանուր ժողովը, և գործադիր մարմին կամ խնամակալութիւն, վերջին տարիները կազմալուծեալ վիճակի էր ենթարկել ազգային գործերը մի քանի տեղական պառակտումների պատճառով, որով դպրոցն էս սկսել էր ընկնել: Բայց երբ նոր առաջնորդ Եսայի եպիսկոպոսն եկաւ, սկսեց ամեն ջանք ի գործ դնել ազգային գործերը բարեկարգելու և ազգային վարչութիւնը վերահաստատելու: Մի ամիս առաջ եղաւ ընդհանուր ժողով, վերակազմվեց «Ուսումնասիրաց ընկերութիւնը», ընտրվեցան վարչութեան ատենապետ, անդամներ, գանձապահ և այլն: Նոր ազգային վարչութեան առաջին գործը լինելու է հաստատել մի կանօնաւոր, չորեքդասարանեան ազգային դըպրոց: Առաջնորդը յատկացրել է եկամտի մի քանի աղբիւրներ, տունէ տուն շրջելով ժողովել է մի որոշ գումար և յոյս կայ, որ նոր ազգային վարչութիւնը յ ա ջ ո ղ ի իր ձեռնարկութիւնների մէջ: Ազգային ընդհանուր ժողովի և վարչութեան ատենապետ ընտրված է պ. Համբ. Առաքելեան, փոխ-ատենապետ պ. Ա. Մէլիք-Յովսէփեան, գանձապահ պ. Մանաս Յովսէփեան, անդամներ ընտրված են պ.պ. Աթանաս Թադէոսեան, Իսկանդար Վարդանեան, Սէմէլօզ, Պետրոս Ներսէսեան, փոխանդամներ ընտրված են պ.պ. Արշակ Մ. Պետրոսեան (որ և ատենադպիր), Սմբատ Մասեհեան և Նիկողայոս Յովակիմեան:

Նոր վարչութիւնը կազմել է մի նոր կանօնադրութիւն ազգային գործերի կառավարութեան համար, որն արդէն հաստատվել է Թեմական առաջնորդից, որ Պարսկաստանի հայերի համար ազգային ծայրագոյն իշխանութիւն է ճանաչված կառավարութեան կողմից: Այդ կանօնադրութեան գլխաւոր կէտերի հետ մի ուրիշ անգամ կը ծանօթացնեմ «Մշակի» ընթերցողներին, երբ տպվի, որն արդէն մամուլի տակ է: Ի դէպ ասեմ, որ Թէհրանն ունի և ազգային տպարան, որն ընծայել են Ջուղայի հայերը: Մտադրութիւն կայ մի շաբաթաթերթ հրատարակել:

Հ. Առաքելեան

ՆԱՄԱԿ ՖՐԱՆՍԻԱՅԻՑ

—

Պարիզ, 22 մարտի

Պրինց Նապոլէոնի մահվան լուրը մեզ չը զարմացրեց. այդ սպասում էինք մի ամբողջ շաբաթ: Հետաքրքիր է Նրա կտակը, որը թէև դեռ հրատարակած չէ, սակայն Նրա ընդհանուր միտքը յայտնի է: Հանգուցեալ պրետենդէնտը (Ֆրանսիայի գահի) իր քաղաքական իրաւունքները (?) Ֆրանսիայի գահի վրա թողնում է իր երկրորդ որդի Լուի պրինցին, որը ձեզ մօտ Թիֆլիս հիւր է այժմ: Այս որդին ստանում է նոյնպէս իր հօր կայքերի և կալուածների մեծ մասը: Այսպէս (ես կրկնում եմ այստեղ շրջող լուրերը) պրինց Վիկտօր, հանգուցեալի աւագ որդին, զրկվում է հանգուցեալի հայրենական ժառանգութիւնից (որը բերում է 500,000 ֆրանկ տարեկան եկամուտ), ստանալով սոսկ այնքան, ինչքան նա իրաւունք ունի օրէնքով ժառանգելու:

Կայսերական պրինցը (Նապոլէօն III որդին), որը սպանվեց պատանի հասակում, իրաւ ժառանգ Ֆրանսիայի գահի, ժառանգութիւնը կտակեց պրինց Վիկտօրին: Այս վերջինը հեռացաւ հօրից, որի հանրապետական համոզմունքները չէին հաշտվում որդու իսկական ձգտումների հետ: Այսպէս հօր և որդու մէջ բաժանութիւն ընկաւ, բաժանութիւն, որը գնալով սաստկացաւ և ատելութեան փոխվեց:

Հանգուցեալ պրինցը զայրոյթով և ատելութեամբ յիշում էր իր աւագ որդուն: «Վիկտօրն իմ որդին չէ», ասում էր նա յաճախ: Նրա անհնազանդութիւնը հօր սրտին մի մեծ կսկիծ էր: Գուցէ և նախանձում էր այս օտարոտի հայրը իր որդուն, որի համախոհները բազմաթիւ էին, մինչդեռ ինքն մի քանի բարեկամներ միայն ունէր: Ինչ և լինէ 1883 թւին հանգուցեալ ժերօմ Նապոլէօնը մի մանիֆէստ հրատարակեց, իրան գլխաւոր պրետենդէնտ յայտարարելով.... Բայց երեկոյեան ոստիկանները ինչեցրին Նրան կառքից և տարան բանտը, որտեղ պրինցը մի ամսից աւելի ողբաց իր «կորուսած երեւակայական թագը»:

Այսպէս մի օտարոտի մարդ էր հանգուցեալ պրինցը, որը երբեմն խիստ հանրապետական գոլով, իրան դարձեալ պրետենդէնտ էր համարում արդէն քսան տարի ջախջախված ֆրանսիական գահին:

—

Այս շաբաթ հակա-կառավարչական լրագրերը (բուլանժեաններ, սօցիալիստներ, կօմմունիստներ և այլն և այլն) մի գլուխ հայհոյանքներ են թափում խեղճ Կօնստանի (ներքին գործերի մինիստրի) և Ժիւլ Ֆերրիի գլխին:

Ամենից բարձր բղաւում է Րօշֆօրը, որի կեանքի նպատակն է հայհոյել ֆրանսիական կառավարութիւնը, սկսած հանրապետութեան նախագահից մինչև վերջին ոստիկան-զինւորը: Այդ Նրա սկզբունքն է: Եթէ այսօրվայ Նրա մտերիմները և համախոհները վաղը մինիստր դառնան, Րօշֆօրը Նրանց արիւնախում թշնամին է.... Հարկաւոր է կարդալ այն հայհոյանքները, այն կեղտոտ և զզուելի ածականները, որոնց տալիս է նա այժմեան մինիստրներին և գլխաւորապէս Կօնստանին:

Կօնստան, պէտք է ասել, մի հանճարեղ անձնաւորութիւն է: Վաղուց է, գուցէ շատ վաղուց, որ մենք այդպիսի խոհեմ, հեռատես, շրջահայեաց և մի և նոյն ժամանակ հաստատակամ նախարար չենք ունեցել: Ֆրանսիայի ներքին աղմուկները դադարել են Նրա ամուր հսկողութեան ներքոյ. քաղաքական կուսակցութիւնները սկսում են ձուլվել, և որ ամենից նշանաւորն է, միապետական կուսակցութիւնները կամաց կամաց դառնում են դէպի հանրապետականները:

Կօնստանի քաղաքագիտութիւնը Ֆրէյսինէի գործնական հմտութեան հետ արեցին այն, որ այս նախարարութիւնը ջախջախեց բազդախնդիր Բուլանժէի կործանիչ ոյժը և այսպիսով վերջնականապէս թուլացրեց միապետականների զօրութիւնը, որոնք մեծ յոյս էին դրել Բուլանժէի վրա, հանրապետութիւնը կործանելու համար:

Հակակառավարչական լրագիրների կատաղութեան պատճառն այն է, որ այս օրերս ոստիկանութիւնը, Կօնստանի հրամանով խուզարկութիւններ արեց մի քանի յեղափոխականների մօտ:

—

Ժիւլ Ֆերրի յաջողութիւն առաւ: Վաղուց էր, որ Նրա ձայնը չէր լսվում: Նա աշխատում էր «լռութեան և մթի մէջ» և ոչ ոք չէր հետաքրքրվում Նրանով: Ցանկարծ մի օրում Նրա անունը դարձեալ լսվեց և այն մի տխուր հանգամանքի պատճառով:

Ես գրեցի անցեալ Նամակումս, որ մեր կօլօնիա Տօնկինից վատ լուրեր հասան մեզ. այնտեղ մի մեծ ապստամբութիւն կայ և կրկին ահագին զոհեր են պահանջվում (թէ զօրք և թէ գումարներ) այս կօլօնիան կրկին Նուաճելու համար:

Բանն այն է, որ այդ կօլօնիայի նուաճումը եղաւ Ժիւլ Ֆէրրիի հրամանով և պլանով, ինչպէս և Տունիսի նուաճումը: Այսպէս Ժիւլ Ֆէրրի, որը Գամբէտայի ամենամօտ խորհրդատուն և բարեկամն էր, որը նախարար էր և դէպուտատ, որն այժմ սենատոր է և «Հանրապետականների միութեան» նախագահ, Ֆրանսիային երկու մեծ կօլօնիաներ տուեց—մէկը Աֆրիկայում, միւսը Հնդկա-Չինաստանում: Մի ուրիշ երկրում այդպիսի նշանաւոր մարդուն կը պաշտէին, բայց մեր մէջ Ֆէրրիի պէս մարդիկ երկրի թշնամի են համարվում և քարկոծվում են: Ինչի: Որովհետև այդ կօլօնիաները մի բեռ են Ֆրանսիայի ուսերին, որը պիտի իր որդիքը հազարներով ուղարկէ այս հեռաւոր կորած երկիրները, կռւելու հիւանդութիւնների և վայրենի ազգերի հետ: Այս կօլօնիաները կամաց-կամաց ծծում են մայր-Ֆրանսիայի ամենաառողջ արիւնը և այդպիսով թուլացնում են Նրան, որին հարկաւոր են իր բոլոր ոյժերը մի աւելի մեծ, աւելի սուրբ գործի համար—Գերմանիայի հետ պատերազմելու համար: Ֆրանսիան պէտք է յետ դարձնի կորցրած Էլզաս-Լօթարինգիան, ինչ փոյթ Նրան Աֆրիկայի և Հնդկաստանի ճահիճները.... Տօնկին այժմ կրկին մեծ զոհեր է պահանջում. այս յիշեցնում է Ֆրանսիացուն այն մեծ զոհերը, որոնց արդէն կլանել է այդ վայրենի աշխարհը: Այդ բոլորը Ֆէրրիի մեղքն է. ուրեմն «կորչի Ֆէրրի»: Այս է արմատականների բացականչութիւնը:

Երէկ երեկոյ Ֆէրրի նախագահում էր մի բանկէտին, որտեղ պիտի ճառ ասէր: Արմատականները քանի օր էր պատրաստվում էին լռեցնել Նրան և գուցէ աւելի: Բայց ամեն ինչ կարգով անցաւ, որովհետև շրջակայ փողոցները լցված էին ոստիկաններով: Բացի մի քանի շուխչների և մի երկու բանտարկութիւնների—ուրիշ ոչինչ:

—

Մեծ աղմուկ է բարձրացրել այստեղ Մասնէի Նոր օպերա «Մաժը», որի դեկօրները և հագուստներն արժել են 200,000 ֆրանկ: Սրա մասին մի ուրիշ անգամ:

—

Ես բաւական հաւաստի աղբիւրներից գիտեմ, որ Ֆրանսիական կառավարութիւնը յայտնել է գերմանական կառավարութեանը, որ եթէ նա չի մեղմացնի Էլզասում անցաթղթերի խստութիւնները, նա իր կողմից մի և նոյն միջոցները գործ կը դնէ գերմանացիների վերաբերութեամբ, որոնք, ինչպէս յայտնի է, հեղեղել են Ֆրանսիա:

—

Մարտ ամիսը ամեն տեղ գիժ է: Այս քանի օրը սաստիկ ցրտեր է անում: Երէկ ու այսօր մի քանի բուպէ ձ ի ւ ն եկաւ:

—

Այս շաբաթ Պարիզ բաղդ ունեցաւ ընդունել իր մէջ մի Նոր հերոսի, որը եկաւ Ռուսաստանից տրօյկայով:

Առաջ տատման Աշինօվ, որն իր մոլականի միրուքի շնորհով ընդունելութիւն գտաւ Պարիզի երեւելի սալօններում, յետոյ կապիտան Վինտէր, որը տաւղ եկաւ մեզ տեսութեան նոյնպէս Ռուսաստանից, վերջապէս այս ռուսը, որը երեք ձիով եկաւ: Բացի այդ, Ֆրանսիացիք գնում են Ռուսաստան փ է տ է ա ո վ և ձեռի արաբայով:

Ինչ կասկած, որ այսուհետև Ռուսաստանի և Ֆրանսիայի յարաբերութիւնները բարեկամական են:

Ֆ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Վիէննայից գրում են, որ արդէն երկու կողմի պատգամաւորներն էլ ստորագրեցին աւստրո-գերմանական առևտրական Նոր պայմանագիրը:

—Հռոմից գրում են, որ Նախկին առաջին մինիստր Կրիսպի յայտնել է, որ շատ լաւ կը լինի, եթէ ծովային մինիստրը ոչինչ փոփոխութիւններ չանի իտալական զօրքի սպառազինութեան գործում, այն հիման վրա, որ հէնց այս տարի իտալիան ստիպված կարող է լինել՝ մասնակցել եւրոպական պատերազմին: Կրիսպիի այդ խօսքերը ահագին աղմուկ են գցել, որովհետև գիտեն որ Կրիսպի այդպիսի ակնարկութիւններ չէր անի, եթէ իր ձեռքի տակ չունենար հաստատ փաստեր: Ես ում աւելի կարող են յայտնի լինել այդ հաստատ փաստերը, եթէ ոչ Կրիսպիին, որը մի քանի ամիս առաջ առաջին մինիստր էր և Բիսմարկի ու Կալնօկիի մօտիկ գործակիցը:

—Գերմանացի կանայք Նոր խնդրագիր են կազմում և Նոր ստորագրութիւններ են հաւաքում, որպէս զի առաջիկայ աշնանը ներկայացնեն Րէյխստագին, Նորից պահանջելով, որ կանանց թոյլ տրվի համալսարանական կրթութիւն ստանալ: Կանայք միայն մի բան են ուզում առ այժմ, այն է, որ իրանց թոյլ տրվի բժշկական բարձրագոյն ուսում ստանալ և բժշկութեամբ պարապել:

—«Times» լրագիրը տպագրել է հայազգի Մէլքում-խանի բողոքը: Պարսից կառավարութիւնից զրկված լինելուց յետոյ իր տիտղոսներից և աստիճաններից, Մէլքում-խան այժմ բողոքում է անգլիական մամուլի միջոցով, ասելով, որ պարսից կառավարութիւնը միշտ հալածում է Պարսկաստանում որ և է վերանորոգութիւն առաջնորդներին և խոստանում է մի շարք փաստեր տպագրել, որոնցով կը հաստատվի թէ ինչ պատճառներով ինքը զրկված է եղել իր տիտղոսներից և աստիճաններից:

—Այս օրերս բօնապարտեան կուսակցութիւնը ժողով է ունեցել Պարիզում: Բօնապարտեանները յայտնել են, որ պրինց Ժերօմի մահից յետոյ բօնապարտեան կուսակցութիւնը, որպէս քաղաքական կուսակցութիւն՝ դադարել է գոյութիւն ունենալուց և որ իրանք այսուհետև անկեղծ կերպով միանում են հանրապետութեան հետ, կազմելով «անկախ հանրապետականների կենտրօնական մասնաժողովը», ի նկատի ունենալով, որ Ֆրանսիայի համար այսուհետև ուրիշ պետական ձև, բացի հանրապետական ձևից՝ հնարաւոր չէ:

—Գերմանացի գործարանատէրերը դիտաւորութիւն ունեն մատուցանել Բիսմարկին, Նրա ծննդեան տօնի օրը, սեղանի արծաթեայ սերվիսը հետևեալ վերտառութեամբ. «Գերմանացիք ոչ ոքից չեն վախենում, բացի Աստուծուց»:

—Վիէննայից գրում են, որ գերմանական-ազատամիտ կուսակցութեան համաձայնութիւնը լեհացիների և պահպանողական պարլամենտական կուսակցութեան հետ, այդտեղի քաղաքական շըրջաններում անհաստատ է համարվում:

—Իտալական մինիստր-նախագահ մարկիզ Ռուդինի դիտաւորութիւն ունի եւրոպական պետութիւններին ուղղված մի շրջաբերականով բացատրել Իտալիայի յարաբերութիւնը դէպի Աբիսինիայի նեգուսը:

ԽԱՌԸ ԼՈՒՐԵՐ

Անցքը պատահում է գերմանական համալսարանական փոքրիկ քաղաքում:

Ուսանողը կէսօրին մանելով պանդոկը, նախաճաշելու համար, պատուիրում է աղախնուն մի հատ հորթի կոտլէտ, մի կտոր հաց և մի բաժակ գարեջուր:

—Պարոն Միւլլէր, դուք մոռանում էք, որ այսօր պրօֆէսօր Կնաուզէրի մօտ ճաշի էք հրաւիրված, ասում է աղախինը:

—Ախ, ճշմարիտ, ես բոլորովին մոռացել էի. ուրեմն տուեցէք ինձ երկու հատ կոտլէտ, երկու կտոր հաց և երկու բաժակ գարեջուր....

* * *

Կանանց զգեստների բեռլինցի դերձակը, մի քանի ժամանակ Պարիզում, երեւելի Վօրթ դերձակի մօտ կատարելագործվելուց յետոյ, վերադառնում է Բեռլին և տպում է հետևեալ յայտարարութիւնը:

«Պարիզի Վօրթ երեւելի դերձակի մօտ արհեստս կատարելագործելուց յետոյ, ընդունում եմ պատուէրներ կանանց զգեստներ կարելու և յատկապէս հ ա ր ս ա ն ի ք ի և ա պ ա հ ա ր զ ա ն ի զգեստներ»:

* * *

Անգլիական աշխարհագրական ընկերութեան ժողովում այս օրերս մի հետաքրքիր զեկուցում է արել Հայաստանի աշխարհագրութեան մասին մի ոմն գնդապետ Բէլլ: Զեկուցումից յետոյ խօսեց յայտնի անգլիացի գեներալ, լորդ Ուօլսլէյ և աւելացրեց, որ ինքն էլ ծանօթ է եղել շատ հայերի հետ իր երկարամեայ գործունէութեան ժամանակ: Հայերը, ասեց նա, շատ ընդունակ և աշխատող ժողովուրդ են, և այդ պատճառով ամենաունեւոր ազգ են արևելքում: Նրանք գործի մարդիկ են և ընդունակ են ամեն տեսակ գործերի համար: Կիպրոսում եղած ժամանակ Ուօլսլէյ ունէր բազմաթիւ ստորադրեալ հայ պաշտօնեաներ, Եգիպտոսում նմանապէս: Զեկուցանողը, գեներալի կարծիքով, մի բան է մոռացել յիշել, այդ այն է, որ հայերն աշխարհիս ամենալաւ լեզուագէտներ են. վերջին հայը խօսում է չորս կամ հինգ լեզուով և լաւ է խօսում: Եգիպտոսում Ուօլսլէյի ադիւտանտը հայ էր և գեներալը հաւատացնում է, որ երբեք չէ տեսել իր կեանքում աւելի քաջ և աւելի լաւ մարդ, քան թէ այդ հայը: Այդ հայն ունէր անգլիացու բոլոր արժանաւորութիւնները և արևելցու ոչ մի պակասութիւն չունէր: Նա խօսում էր ինն լեզուով, աքանչելի սպայ էր, փորձված մարդ էր և վերին աստիճանի մարդասէր անձն: Այդ իրողութիւններն ապացուցանում են, վերջացրեց գեներալը, որ հայերի մէջ կարելի է նոյնքան թւով յարգելի անձինք գտնել, որքան և ամեն ուրիշ երկրում:

* * *

Գերմանական «Hamburg. Nachrichten» լրագիրը հաղորդում է, որ այս օրերս վախճանվեց Համբուրգում մի շատ ունեւոր արհեստաւոր, որը կտակեց մի այրի կնոջ 12,000 մարկ կարողութիւն: Կտակին մի նամակ կէր կցած, որի մէջ մեռնողը բացատրում էր թէ ինչ պատճառով էր կտակել իր կարողութիւնը յիշեալ այրի կնոջ: Մի երեսուն տարի առաջ նա ուզեցել էր պսակվել այդ այրիի հետ, որն այն ժամանակ օրիորդ էր դեռ ևս, սակայն այդ վերջինը մերժեց Նրա առաջարկութիւնը: Այժմ կտակողը յայտնում է թէ ինքն այդ մերժմանն է պարտական, որ երեսուն տարի չարունակ բաղդաւոր է եղել, այն ինչ եթէ ամուսնացած լինէր, երեւի ամենադժբաղդ մարդ կը լինէր: Ուստի երախտագիտական զգացմունքից դրդված, որ այրին, օրիորդ ժամանակ մերժել էր իր հետ ամուսնանալը,—Նա կտակում է այդ կնոջն իր ամբողջ կարողութիւնը:

* * *

Մի օրիորդ դիմելով իր ընկերուհուն.

—Գիտես, սիրելիս, մեր ծանօթ երիտասարդ բժիշկն երէկ ինձ առաջարկութիւն արեց:

—Ես այդ գուշակում էի արդէն....

—Ի՞նչպէս, դու այդ արդէն գիտէիր....

—Ոչ, ես հաւատացած էի, որ այդ այդպէս կը լինի, որովհետև երբ մի քանի օր առաջ նա ինձ առաջարկութիւն արեց և ես Նրան մերժեցի, Նա հառաչելով բացականչեց. «օրիորդ, դուք իմ դժբաղդութիւնն էք ցանկանում և չուտով ականատես կը լինէք իմ դժբաղդութեան»:

* * *

Ամերիկայի բարք ու վարքերից:

Մի ճանապարհորդ մտնում է երկաթուղու կայարանի կասսային և ասում է.

—Խնդրեմ 15 հատ տոմսակ հասակաւորների համար և 39 հատ տոմսակ եօթ տարեկանից պակաս երեխաների համար:

—Եթէ դա դպրոցի համար է, մենք կարող ենք գնի մէջ նշանաւոր զիջում անել, պատասխանում է կասսիրը....

—Ի՞նչ դպրոց, վրդովված բացականչում է ճանապարհորդը, ես տոմսակներ եմ պահանջում ինձ համար, իմ 14 կանանց համար և իմ 39 երեխաների համար....

Կասսիրը Նոր էր հասկացել թէ մարդը մ օ ր մ օ ն է եղել:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ԲԵՐԼԻՆ, 20 մարտի: Այսօր այստեղ բացվեց վիրաբուժական կօնգրէս, որին, բացի գերմանական բժիշկներից, Ներկայ են Ռուսաստանի և ուրիշ պետութիւնների պատգամաւորները:

ՖՐԻԴՐԻԽՍՐՈՒԷ, 20 մարտի: Իշխան Բիսմարկի տօնի առիթով, այստեղ են եկել գերմանական արիստօկրատիայի շատ Ներկայացուցիչները. եկել են շատ պատգամաւորութիւններ և մասնաւոր անձինք, ցանկանալով շնորհաւորել Նախկին կանցլերին. ուղարկված են նոյնպէս շնորհաւորական շատ հեռագիրներ և նամակներ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 մարտի: «Новости» լրագրին յայտնված է երկրորդ նախազգուշութիւն այն պատճառով, որ այդ լրագիրն աշխատում է նկարագրել հրէայ ազգաբնակութեան դրութիւնը կեղծ գոյներով, և այդպիսով, առանց որ և է պատճառի, դժգոհութիւն է յարուցանում այդ շրջանում, որ յիշեալ լրագիրը թշնամաբար է վերաբերվում դէպի ռուս ազգային զգացմունքների բոլոր արտայայտութիւնները և կառավարութեան ձեռք առած զանազան միջոցների վրա նայում է կեղծ-ազատամիտ տեսակէտից, որ լրագրի այդպիսի ակնյայտնի վնասակար ուղղութիւնն երեւան եկաւ ի միջի այլոց մի ամբողջ շարք յօդուածներում, որոնք նուիրված էին հրէաների հարցի վերաբերեալ բանակռւին, այլ և № 39 «Գրականութիւն և կեանք» վերնագրով և ուրիշ յօդուածներում:—Աշխարհագրական ընկերութեան դահլիճում, գիտութիւնների ճեմարանի Օգոստափառ նախագահը, ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրի և գիտնական աշխարհի շատ անդամների ներկայութեամբ, երէկ տեղի ունեցաւ աստղաբաշխական ընկերութեան բացումը:—Պաշտօնական հեռագիրը Սայգօնից հաղորդում է, որ Թագաժառանգ Ցէսարեվիչը մնաց այնտեղ 4 օր, որոնց ընթացքում տեղի էին ունենում շքեղ տօնախմբութիւններ, որ կազմակերպել էին իշ-

խոստումների ներկայացուցիչները և ազգաբնակութիւնը և որ մարտի 19-ին սովի դէմը է անձնոր Գոնձեալ ուղևորվելը:

ՄԻՒՆԽԵՆ, 21 մարտի: «Allgem. Zeitung» լրագրի մէջ տպագրված է մի նամակ Բեզգիկից, որի մէջ ասված է, որ Բեզգիւմի ազատականների դժողովների նախադիտի մի առիթով հրավիրվել է, որ մինչև ցայտ է տարբեր, թէ որքան չատ է տարածված բուղարական մէջ դէպքում։ Նամակագիրը մի չարք փաստեր է բերում, որոնք նրա կարծիքով, վկայում են այն մասին, որ այժմը Ֆերդինանդի հասարա դէպի Աւստրիային թուլացել է: Նամակի վերջումը ասված է, թէ այժմ է ապահով, որ չուտով Բուլղարիայից լուրեր կը գան, որ նախատանական դէպքեր են կատարվում։

ԲԵՌԼԻՆ, 21 մարտի: «Ostend-Theater»-ի մէջ այսօր տեղի ունեցաւ առաջին ներկայացումն Գերմանի «Մարիա Սակարայ» պատմական դրամայի միջև, Գերմանիայի չատ ծախսարկումներին։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 22 մարտի: «Journal de St. Pétersbourg» լրագիրը, խօսելով այն հանդիսաւոր ընդունելութեան մասին, որ արվեց Թագաժառանգ Ցեսարևիչին փառահեղի Հնդկաստանում, ասում է, որ այդ տեսակ ընդունելութիւն կարելի էր նախադրուշակել, նախ՝ դէպի Ռուս Գահի Թագաժառանգի ճանապարհորդութեան պատճառով և ապա՝ դէպի մի վաղեմի բարեկամական յարաբերութեան ներկա ժամանակի մեծ կայսրութեան և Ֆրանսիայի մէջ, որը լիովին ապացուցանված է վերջերս Պարիզի Մեծ իշխան Գեորգի Ալեքսանդրովիչի, որն այս բարձր Ալեքսանդրի է պատիվով։

ԲԵՌԼԻՆ, 22 մարտի: Վերջերս մեռնել է Ինքնակ-

մար ժողովում, որի բացումը երեկ կայացաւ, Ներկայ էր և պրոֆեսոր Կոխը: Գոխոսը Բէրլինի մէծ ջաղաքային բժիշկի մասին, որ դէպքերի դաւանելիքը գտնվել ունեցել է կոխեան բուժութեան միջոցների մասին։ Այդ հարցի վերաբերեալ ճանաչված բժիշկների մէջ շատ վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան։

ՊԱՐԻԶ, 22 մարտի: Կառավարութեան կողմից պարտականութիւն է դրված, թէ Սոֆիայում և Բուլղարիայում մի քանի հողերիցներ է համարվում դէպի ամենայն բարոյական և նախապատմական յայտնի տեղերում, եթէ էն կառավարութիւնը, կամ դրա մի վերջնական պատասխանը և ընդհանուր կարծիքը։ Լոնդոնում դեռ ևս խաղաղում են պաշտօնական պարտաւորութիւնները, որ նախապատրաստում են լոնդոնեան բանակցութիւնների և թիւրքական հարցի մասին ևս։

Կ. ՊՈԼԻՍ, 22 մարտի: Լրագիրների հաղորդմամբ մեծ եպարքոսի և թուրքական կառավարութեան մէջ խորհրդակցութիւններ են եղել, և այն կառավարութիւնը նոր փոփոխութիւններ առաջարկելու համար պատրաստվում է։

ԱԹԵՆՔ, 22 մարտի: Քաղաքներում շարունակվում են պարտականութիւնները և ներկայացուցիչների մասին նոր թերթերը կարողացել են։

Խմբագիր-Հրատարակող՝ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Ց Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

Լոյս տեսաւ

ՖԵՐԴԻՆԱՆԴ ՇՄԻՏԻ

ՆԱՒ և ԴԱՄԱՑԵԱՆՔԻ

Հնդկական առակը, գերմաներէնից Թարգմանեց ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԼԱԼԱՅԵԱՆՑ։

Գինը 20 կոպէկ: Վաճառվում է կենտրոնական գրավաճառանոցում 1—2

BATEAUX A VAPEUR FRANÇAIS N. PAQUET ET COM.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Շոգենաւերի կանոնաւոր և ուղղակի երթեւեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ դէպի ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկուշաբթիք մի անգամ, չորեքշաբթի 9/21 յունվարից սկսած

ԵՒ ՓՈԽԱԴԱՐՁ

Բաթումից Մարսէլ մանելով Տրապիզոն, Սամսոն, և Կ. Պոլիս։

ԲԱԹՈՒՄԻՑ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐԸ ԴՈՒՐՍ ԵՆ ԳԱԼԻՍ

Չորեքշաբթի,	27 մարտի (8 ապրիլի)	շոգենաւ ԱՆԱՏՈԼԻԱ	—	ՏԱՐԻՔԱ
—	10/22 ապրիլի	—	ՄԻՆԳՐԵԼԻԱ	— ԺԻՐՈՆԴ
—	24 ապրիլի (6 մայիսի)	—	ՍԻՐԻԱՍԻ	— ԲՈՍՖՈՐ
—	8/20 մայիսի	—	ԱՆԱՏՈԼԻԱ	— ՏԱՐԻՔԱ

և այլն, երկու շաբաթ մի անգամ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ օրերը, 4 ժամին կէսօրից յետոյ։ Տոմսակները տրվում են ուղղակի երթեւեկութեան Բաթումից դէպի Պարիզ և Լոնդոն գնալու համար։

Տեղեկութիւնների համար ճանապարհորդների և բեռների մասին դիմել ընկերութեան գործակալներին. ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ պ. Գարաբեդինն, Նաւերի... ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ պ. Վիկտոր գ'Արտոն, Միքելիւ-փողոցում, համարի գիշերը, Տէր-Աստատուրովի տանը, ԲԱԳՎՈՒՄ, Սամուել Գինզբուրգին, կովկասեան Տրանսպորտ. և ՆՈՎՈՌՈՍԻՍԿՈՒՄ պ. Լուի Բրնոյին։ 3—10 (և. շ.)

ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Ամեն հասցրել ամարանքութեան վրա.

ՏԵԼԵՖՈՆՆԵՐԻ ՍԱՐՔԵՐ.

Էլեկտրական նշաններ.

ՁԱՅՆԱՓՈՂԵՐ

ԳԱԼՎԱՆՈՊԼԱՍՏԻԿԱ.

Էլեկտրոլիզ,

Ակումուլյատորներ, էլեմենտներ.

ՇԱՆԹԱՐԳԵԼՆԵՐ.

Նախահաշիվներ և ծրագիրներ ձրի.

ԷԼԵԿՏՐՈՆ

ԳԱՋԱՑԻՆ ՆՈՐ ՇԱՐԺԻՉՆԵՐ

Ստոր հրատնանելի, որոնք կրակից և ուշադրութիւն չեն պահանջում.

ԳԱՂՈՎ, Երթուղիներ

ՌՈՒՍՏՈՎ, (Դոնի վրա)

Մեծ Սադովայա փողոց, 24

РОСТОВЪ (на Дону)

БР. ГЛѢБОВЫ

Большая Садовая, 24.

Գազի համար — ածուխից, — — նավթից, — — ասֆալտից, — — կերոսինից

1/2-ից մինչև 120 ձիու ուժի։

Շոգեմեքենաներ մեծ պարզութեան.

18—100 (և. շ.)

ՄԱՍՍԱԺԱՐԱՆ

(Массажное заведеніе)

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ ՕՐԻՈՐԴ Ն. ՄԱՏԻՆԵԱՆԻ

Ընդունվում են հիւանդներ առաւօտները ժամը 11-ից մինչև 1-ը, և երեկոյեանները 5—7 ժամը: Մասաժը կատարվում է բժշկի հսկողութեան տակ։

ՀԱՍՑԷՆ՝ Վելիամինովսկայա փողոց № 30. 2—6 (շ. և. և.)

ՉԻԹԱՀԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Յ. ԹԱՑԻՐՕՎԻ ԵՒ Կ. ԱԼԻԽԱՆՕՎԻ

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Արտոնով յայտնում է, որ գործարանի արդիւնքներից ՍԵՒԱԿԱՆ ԸՆՏԻՐ ՉԻԹԸ փոխադրվում և երկու փոխանակ պրակտիկներում, նոյնպէս և ՀԱՍԱՐԱԿ ՉԻԹԸ վաճառվում են հետևեալ խանութներում. 1) ԴԻԼԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԱՐՀԵՍՏՆԵՐԻ վաճառման ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ մէջ, 2) Ա. ՓԱՆՈՒՐՕՎԻ մօտ, Գոլովինեան պրոսպեկտում, Եղիան Մանթաշեանի տանը, 3) ՇԱՓԻՆԻ „Русская торговля" անունով մագազինում, Գոլովինեան պրոսպեկտում, Եղիա Օրբելեանցի տանը, 4) ԴԻԴ-ՉՈՒԲԱՐՕՎԻ մօտ, Պուշկինեան փողոցում, տուն Բէկլեմիշեվի, 5) ՄԻՐԶԱԽԱՆՕՎԻ մագազինում, Պուշկինեան փողոցում, Միրզախանովի տանը, 6) „Надежда" անունով ԲԱԳՐԱՏԻՈՆ-ՄՈՒԽՐԱՆՍԿԻ մագազինում, Միխայլովեան փողոցում, Ռոստոմովի տանը, 7) Գ. ԲԱՆԱՐՕՎԻ մօտ, Նիկոլաեվեան փողոցում, Ավալովի տանը, 8) Ա. ԽՈՒԴԱՆՕՎԻ մօտ, Նիկոլաեվեան փողոցում, տուն Լոնգօֆ, 9) Ա. ԱՍՏՈՒՐՕՎԻ մօտ, Միխայլովեան փողոցում, Ալիխիղովի տանը, 10) ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԴՈՒՔԱՆՈՒՄ, Սոլոլակում Բագրատունի, 11) ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԴՈՒՔԱՆՈՒՄ Թուրքերի Մայդանի վրա և 12) ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԴՈՒՔԱՆՈՒՄ Հավլաբարի Հրապարակի վրա։

ՓՈՔՐ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ սևացած ՃՆՃԸ, ԱՌԱՆՑ ԱՄԱՆԻ վաճառվում է ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ վերոյիշեալ ԵՐԿՈՒ ԴՈՒՔԱՆՆԵՐՈՒՄ։ 5—10

Чистый Какао Блоокеръ

КАКАО

Թասը նստում է միայն 4 կոպ. Բուլէական պատրաստութիւն.

ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՍՆՆԴԱՐԱՐ ՓՈՇԻ.

Առաջարկվում է առողջացողների և երեխաների համար.

питательный Напитокъ

Միակ պահեստ կովկասում՝ Բարձրագոյն հաստատված դեղագործական ապրանքների կովկասեան ընկերութեան մէջ Թիֆլիսում և Բագուում։ 18—50 (շ.)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՆ

Փ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՄԲ՝

1, ՌՈԲԻՆԶՕՆ, փոքրերի համար, կոմս Լ. Տօլստոյի „Ясная Поляна"-ից, գինը 20

2, ԿՈԼՈՒՄԲ, փոքրերի համար, նոյն հեղինակի 15

3, ԲԷԱԹՐԻՉԷ, վէպիկ, Հայզէի . . . 30

1—5

Լոյս տեսան

ԱՂԷՔՍԱՆԴՐ ԾԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Գինը 50 կոպէկ

Ճանապարհածախսով 60 կոպէկ։ Ցանկացողները դիմում են այս հասցէով. Москва, Газетный переулокъ, домъ Ліанозова, въ типографію М. Бархударянъ. 1—4

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ժողովրդական ընթերցանութեան համար (պատկերներով)

ԻՆՉ Է ԿԱՅԾԱԿԸ

Գինը 5 կոպէկ։

Լոյս տեսաւ

և վաճառվում է Թիֆլիսի գրավաճառանոցներում

ՄՏՔԻ ՄՇԱԿԸ

Խ. Մալումեանի

Գինը 50 կոպ.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԹՈՅԼՏՈՒԹԵԱՄԲ ՍԿՍԵԼ Է ԻՐ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ ՅՈՒՆԻՍԻ 2-ին, 1889 Թւին։

ՈՒՐԲԷՆ (L'URBAINE)

Ընկերութեան գործունէութեան վրա կարգված է մշտական, իրական, կառավարչական վերահսկողութիւն։

«ՈՒՐԲԷՆ» ընկերութիւնը կատարել է 1890 Թւին թէ Ֆրանսիայում և թէ Եւրոպայի ուրիշ պետութիւնների մէջ ապահովագրութիւններ

50,000,000 ֆրանկ գումարի.

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ

Նեւսկիյ պրոսպէկտ

№ 13

ՈՒՐԲԷՆ ընկերութիւնը չէ վերցնում ապահովագրվածներից ընթացիկ ՊՐԷՄԻԱՆԵՐ՝ ապահովագրվածի ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ԴԷՊՔՈՒՄ, և այնու ամենայնիւ ՊՈԼԻՍԸ շարունակում է պահպանել իր կատարեալ ուժն ու իրաւունքը։

Բաժանմունքներ պետութեան գլխաւոր քաղաքներում։

Գլխաւոր գրասենեակը Անդրկովկասի համար ԹԻՖԼԻՍՈՒՄՆ է. Պօլսի և ընկ. Դրաֆինսկայա փողոցում տուն իշխ. Ջամբաւաձէի (նախկին Շարուրովի) „Սէվերնիէ Նոմերա" հիւրանոցի կողքին։

Նոյն տեղ տրվում են և ձրիապէս ուղարկվում են ընկերութեան կանոններ և բրոշիւրներ։

6—20 (շ.)

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 22 Марта 1891 г. Типографія Каппел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.